

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

... .. APARE ... ..
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiuni după învoială.
Scrisori neîncercate se refuză.

Boala veacului.

Boala veacului, o nervositate prea surescitabilă planează și asupra chestiunilor de interes public, le încurcă, turbură vederile acelor, cari sunt chemați ori nechemăți a le conduce, dar le conduc în fapt și pricinuesc adevărați din motive bagatele, de nimic, calamități, cari sunt foarte anevoie de reparat. Vorba ceea: „un nebun aruncă o piatră în fântână și zece înțelepți nu pot să o scoată“, se adevărește prea de multe ori în asemenea împrejurări. Dar nu e numai atât. E mai rău, că nervositatea e o boală contagioasă și în curând toată lumea își pierde cumpătul și sărita, lucrurile cele mai simple și mai vădite nu se pot rezolvi decât după mari complicații, poate numai aplicându-se legendara tăietură asupra nodului gordian; fiindcă hotărârile devin confuze și lipsite de orice hotărâre.

Se ajunge în felul acesta de seara până dimineața la referințe insuportabile între oameni și se dă ființă curat unui iad pe pământ.

Vânturile, cari poartă în lume sămânța acestei boli, îngrămădesc din nou nori grei deasupra palatului gothic de lângă Dunăre; iar sub arcurile lui umbroase descărcările electricității nervoase se anunță deja. Ele vin din partea detentorilor puterii de stat. Aceasta este și de astă dată, semnatura caraghioasă a situației. Noi desmoșteniți, noi nedreptățiți și tot ei să-și peardă cumpătul, tot ei arțăgoși.

Deputații naționaliști și grupul Croaților, ca grupări de opoziție fac uz de dreptul lor și își fac datoria de a critica faptele și proiectele guvernului. Bine înțeles critica aceasta îi este incomodă guvernului; dar își fac prea ciudate idei despre parlamentarism patrioții mameluci, cari ar aștepta, ca o opoziție să-și dea toată silința ca să vorbească pe placul guvernului și numai atunci, când îi va plăcea guvernului. Câte-va discursuri croate, două-trei discursuri din partea naționalităților îi aduc deja la desperare pe mamelucii guvernului, ci strigă „ghivalt“ că e obstrucție, Markos-ii sbiară că e trădare de patrie, culoarele răsună de indignarea patriotică, în pădurea presei maghiare se pornește din toate părțile vuetul și chiar ceasornicele ceasornicarului politic din bulevardul Leopold se hodogesc, ca

în clipe de primejdie și bietul ceasornicar aleargă la Cameră să strige, că nu i-se vând ceasornicele, — pardon, că patria e în primejdie, că naționaliștii și Croații o vând austriacilor.

Cine are gânduri de pace, trebuie să aibe și gânduri de bună voire. Nu putem să constatăm de aceste. Dinpotrivă, vedem multă și canibalică dușmănie, ca la Cernova și multă și ridicolă și proastă ieșire din sărite...

Nu noi suntem aceia, cari nu am dori și nu am vroi pacea.

Dar cu cine? Cu împănații lui Andrássy? Ori cu Markos-ii? Ori cu ceasornicarul din bulevardul Leopold, care ar putea să-și spună tiradele de pe băncile patruzecișioptiste ori de pe acele ale poporalilor cu același aplomb, cu care le spune acum din galerie?

Să vină alții. Atunci vom vedea.

Comisia de imunitate luând în desbatere în ședința de azi chestia violării imunității dlui deputat Dr. Alexandru Vaida, ascultând diferitele fasiuni, pe cari le-a aflat contradictorii a constatat totuși, pe baza acestora, că imunitatea de deputat a dlui A. Vaida a fost violată prin cunoscutele scene turbulente petrecute în parlament. Dar comisiunea n'a putut să erueze, cari anume au fost persoanele, cari s'au făcut culpabile de această violare. Comisiunea va prezenta Camerei un raport în acest înțeles.

Cazul de imunitate al deputatului Potociniac. Azi, Mercuri va judeca comisia de imunitate a Camerei cazul deputatului croat Potociniac.

Știm cazul lui Potociniac care în loc să se supue Camerei, a trimis președintelui Camerei o epistolă plină de demnitate, în care explica pe larg, că de ce nu se supune Camerei. (Epistola aceea am publicat-o și noi în întregime.)

Pentru epistola aceasta comisia la luat din nou la răspundere, dar bravul deputat și de astă-dată a negat prezentarea sa înaintea comisiei și motivele și le-a cuprins în o nouă epistolă cam de următorul cuprins: „Delegația croată stă în raport cu Camera maghiară, ca un întreg. Amândouă împreună constituie Camera maghiaro-croată.

Fie-care parte, adică delegația croată și Camera maghiară reprezintă suveranitatea unui stat, cea dintâiu a celui croat, cea de a doua a celui maghiar, deci peste mem-

brii delegați judecă comisia croată, peste deputații maghiari comisia maghiară, căci dacă asupra mea ar aduce sentința comisia de imunitate maghiară, atunci ar fi știrbită suveranitatea statului croat. Cu alte cuvinte asupra unui deputat croat nu e în drept să aducă sentință comisia de imunitate maghiară, aleasă de deputați maghiari.

Ba comisia n'are nici dreptul să propue tragerea mea la răspundere, ori să mă facă să mă prezint înaintea comisiei, de aceea nici nu mă prezint și nici nu mă supui sentinții ce o veți aduce asupra mea, pentru-că nu sunteți în drept“.

Scrisoarea aceasta, care prezintă raportul din Croația și Ungaria în o formă cum nu le place patrioților, îi cătrânește rău de tot. Potociniac însă spune, că nici înaintea sentinții de eschidere dela ședințe pe o lună, nu se va supune.

Vom vedea ce va mai fi, atâta însă e cert, că scrisorile deputatului Potociniac îi ustură pe patrioți mai rău decât paprica de Segedin.

„Problema naționalităților“ se vede că a ajuns de un timp încoace să fie o temă predilectă și pentru poporalii dela „Alkotmány“ cari până ieri voiau să-i întreacă în șovinism pe toți judeo-maghiarii, astăzi însă fac niște declarații de dragoste și de bună voință foarte confuze, — pentru a ajunge la concluzia, ca partidul poporal, partidul saturat cu ambiții fără margini, partidul, care se consideră ca partidul viitorului „să agite, să agite, să agite, fără a cunoaște oboseli, fără teamă, cu curaj, prin pressă, prin adunări, cu toate comunele naționalităților!! — Pentru-ce să agite? Bine înțeles, pentru întărirea și pentru adăogirea partidului poporal; pentru-că „izbânda e a celui curajos, cel fără curaj să prăpădește“. Aci iese mâța — ca să nu zicem iesuitismul — din sac. Astfel înțelegem declarațiile de simpatii, pe cari jesuiții dela Alkotmány le adresează preotului gr. cat. Dr. Vasile Lucaciu, cari nu vor putea să-l încante nici decum pe dr. Lucaciu al nostru, pe eroul, pe martirul ideilor intransigente naționale, care nu va consimți niciodată ca să fie socotit mai domol, mai incolor în tendințele sale naționale de cât un dr. Vlad, decât un Hodza, pe cari, totuși, poporalii dela „Alkotmány“ i-ar închina lui — † † †.

„Alkotmány“ mai face și excursii în terenurile statistice — unde se încurcă rău de tot. Dintre 413 deputați din camera ungară vrea să arete alături de 235 maghiari de soi 178, cari nu sunt „maghiari de soi“.

Nostim e, că jesuiții dela „Alkotmány“ văd și judecă lumea cu inteligența — unui

Sűmegi Vilmos. Dintre cei 178 cari nu sunt maghiari de soi, fără doar' și poate, acei câțiva cari stau pe băncile poporalilor și cari se simțesc și se manifestă ca maghiari, vor protesta în întâiul loc contra acestei împărțiri, tot astfel, după cum dr. Lucaciu și dr. Vaida, la cari face aluzie „Alkotmány“ vor compătimi din suflet pe redactorii dela acest ziar, cari îi consideră într'un mod arbitrar de maghiari pe acești distinși bărbați ai noștri, numai fiindcă au descoperit într'inșii calități, pe cari sunt siliți a le recunoaște și în fața căror, vrând nevrând, au trebuit și vor trebui încă de multe ori să se închine.

In ședința de azi a Camerei a vorbit cu o argumentație puternică dl deputat al Zorlențului Ștefan C. Petrovici. Discursul întreg îl vom da în numărul de mâne.

Incident în Cameră. Azi a avut loc în Cameră un incident pe cât de interesant, pe atât de instructiv din punctul acela de vedere, că până unde poate merge patriotismul unguresc (?).

Cuvântul îl avea deputatul croat Tușcan. De abia a spus: „On. Cameră“ în limba croată, când se auzi în sală vorba ungurească „tisztelt ház“.

Un individ înflăcărat începuse să vorbească dela etajul al II-lea din galerie spunând: „eu fac atent pe președinte și întreaga țară (al naibii), că obstrucția aceasta a croaților și naționaliștilor, care degenerază simțul național e făcută din partea lor (adecă a Croaților și naționaliștilor) fiindcă sunt oamenii plătiți ai Camarillei Vieneze. Atâta timp nu va fi pace...“

N'a mai avut însă nenorocitul vreme să-și continue vorbirea-i patriotică, căci la porunca vice-președintelui Rakovszki — care știm că-i aspru când vrea — servitorii de pe galerie l'au luat de guler pe necunoscutul și l'au dus în odaia președintelui. Acolo cetățeanul a spus, că de aceea a vorbit, fiindcă știe, că: vorbele lui folosesc

mai mult, decât dacă ar fi vorbit 10 deputați kossuthiști“.

Zărandu-l pe bătrânul Szappanos sa repetat la el și a început să l sărute zbierând, că ăsta-i adevăratul patriot, la ce deputatul Kecskemétului a zis, că unui astfel de patriot, nu-i ertat să i-se miște dela loc nici un fir de păr.

S'a aflat la urmă, că necunoscutul e un anumit Mészáros, ceasornicar (a mai făcut odată scandal în Cameră), care de sigur e vr'un perciunat, care a venit în felul acesta să-și facă reclamă, ca să-și vândă ceasurile mai repede. Nu-i vorba îi tae capul pe cetățenii ăștia noi la reclame. De al fel i-s'a interzis pentru tootdeauna de a mai merge în parlament.

„Drapelul“ reproducând părți din întimpinarea publicată de dl Dr. Emil Babeș în „Telegraful Român“ adaogă următoarele reflexiuni:

Să ne lămurim.

Înainte de toate greșește dl Babeș când presupune că noi i-am făcut «critică personală». Nu! Noi aceasta n'am făcut-o și nu o vom face, nici chiar la cazul dacă mai continuă a ne pune în șirul «perverșilor sufletești». Aceste sunt chestii de bun simț și bună cuviință cari nu se discută. De altcum îi mulțumim dlui Babeș pentru lecția ce ni-o trage.

Comic ne pare însă când dl Babeș ne atribue «descoperiri indiscrete și insolente». Noi cu dramul de pricepere, ce ni l-a hărăzit Dumnezeu, nu putem înțelege unde și cum am fi comis aceste indiscrețiuni și insolente.

Nouă nici direct nici indirect nu ne-a confiat dl Babeș nimic, dar absolut nimic. Noi am luat știre despre întreaga afacere numai din «Tel. rom.», unde dl Babeș atât de străveziu a dat să se înțeleagă despre cine e vorba, încât ar fi trebuit să fim loviți cu leoca, ca să nu pricepem că «Dr. E. B.» e dl Dr. Emil Babeș și contele «corifeu» etc., este proprietarul renumitei bărbi, contele T. Batthyány.

Dacă vrea dl Babeș să vorbească pe tema aceasta despre indiscrețiune și insolentă, apoi indiscret a fost dl E. Babeș, când și-a publicat scrisoarea și insolent

este când se năpustește asupra noastră, pentru că am priceput ce a scris.

Noi am informat mai corect publicul de cât dl Babeș, căci am spus fără încunjur despre ce și cine e vorba. Și apoi să ne ierte! Noi nu facem monopol. Dar ne temem, că dl Babeș pe calea apucată nu face alta, decât compromite ideea unei înțelegeri naționale între Maghiari și celelalte popoare ale țării. Numai această teamă ne-a impus reflexiile, cari indică calea și adresele corecte. Incolo nu ne batem capul cu trebile d-lui Babeș.

Dar dacă s'a dimis odată a sta de vorbă cu niște «perverși sufletești» ne-ar deobliga mult dl Babeș satisfăcându-ne curiozitatea și spunându-ne, cari din «deputații cari reprezintă programul național» l-au «felicitat și animat» să continue «modesta» acțiune și au condamnat scrierile noastre, căci noi așa știm că dl Burdia încă nu reprezintă «programul național» și despre alt deputat nu știm să fie «socius malorum» cu dl Babeș.

Deci mai așteptăm respuns. Poate vom mai avea și noi apoi ceva de zis.

Cât pentru «compromiterea ideii unei înțelegeri naționale între Maghiari și celelalte popoare ale țării» aflăm cât se poate de potrivită observația «Drapelului».

Din România.

Proiectul de lege al tocmelilor agricole.

Proiectul de tocmeli agricole al guvernului conține următoarele dispozițiuni principale:

Cap. I. Lucrările agricole supuse legii de față.

Se specifică felul de învoeli și se prevede, că sunt supuse legii întinderile de pământ mai mici de 15 hectare.

Cap. II. Inchirieri de locuri.

Art. 2. Orice închirieri de locuri pentru arătură și fânețe se pot face sau numai în bani, sau numai în dijmă. Pentru același loc nu sunt îngăduite învoeli și în dijmă și în bani.

Art. 3. Este interzisă dijma la tarla.

FOIȚA ZIARULUI „LUPŢA.“

ÎN GRĂDINA.

*Trist amurg, ce 'nlăcrămezi
Codrul și câmpia,
Azi mai mult, ca ori-și-când,
Cu melancolia
Ta mă înfrățești... Ași vrea
Vălul tău de ceață,
Giulgi de moarte, să-l așterni
Peste-a mea viață...
Scrisul „Ei“ de-adio cum
Descifrez într'una,
Să mă aflu 'ncremenit
Ici pe bancă, luna...*

N. Brătianu.

Limba cărților bisericești.

Intr'un ton foarte puțin științific, dl C. Diclescu, care a dat la iveală în zilele trecute «Un episod diplomatic de episcopul Melchisedec» (București, Tipografia cărților bisericești, 1907), se ocupă, în treacăt de limba întrebuintată de harnicul episcop Melchisedec în traduceri sale făcute după cărțile de ritual străine, traduceri rămase, mare parte, ne tipărite. După dl Diclescu «traducerile lui Melchisedec, abstrăgând unele exagerări, nu sunt un atentat împotriva aversei strămoșești, ci un atentat în contra erorilor ori-cât de strămoșești ar fi ele. La urma urmei ele sunt un îndemn și un îndreptar spre a se face altele mai bune. Spre a-și justifica această aserțiune dl D. confundă anume limba cu traducerea și devodind că Melchisedec a tradus mai corect de cât vechii traducători, concludă că și limba în care a tradus e mai bună decât cea din cărțile vechi și-i se par nedrepte concluziile la cari am ajuns într'un studiu publicat acum doi ani, unde, între alții, era vorba și de Melchisedec. 1).

1). Limba nouălor cărți bisericești. Sibiu 1905.

Ba merge și mai departe și descoperă la mine chiar o «coardă de slavomanie» pe care aș fi cântat în loc să admit înoirile în limbă. D-sa se miră că am amintit că în cărțile Sf. Sinod s'au înlocuit aproape consecvent, cuvinte vii, ca: vreme, trup, proroc, praznic, tămăduire, primejdie, mucenic, pricină, osândire etc., prin alte cuvinte de origină latină dar nu mai întrebuintate decât acestea. De sigur! nu era nici o nevoie să se elimineze din limba bisericească și cuvinte vii ca acestea, știrbind astfel și bogăția limbei și caracterul ei istoric. Dl Diclescu, care are o predilecție exagerată pentru cuvintele de origină română, va trebui să admită că nu se mai pot întoarce vremurile condiției măiestrite ale lui Laurian și Massimu, altcum nu e în curent cu lumea.

Câteva cuvinte ale lui Eminescu, în această materie, vor spune, cred, mai mult și mai cuprinzător, decât ori-ce altă vorbire deșartă. Celor ce vor o purificare absolută a limbii — zice Eminescu — li vom răspunde că acele vorbe pe care vor ei să le alunge sunt așa de concrete, așa de încredute în țesătura limbii române, în-

(La acest capitol se prevăd stipulațiuni privitoare la dijmuit).

Cap. III. Izlazul comunal și pășunatul.

Comunele vor cumpăra cu ajutorul Casei Rurale pământuri pentru izlazuri comunale până la 150 hectare.

Art. 13. În localitățile, unde autoritatea comunală n'a putut ajunge a cumpăra prin bună învoială întinderea de pământ trebuincioasă izlazurilor comunale, proprietarii de moșii mai mari de 250 hectare arabile vor fi obligați, proporțional cu întinderea moșiei lor să învoiască la pășunat vitele locuitorilor din comună sau cătunele lipsite de izlaz pe o întindere, care va putea ajunge până la $\frac{1}{15}$ din fiecare moșie.

Prețurile pe cap de vită și numărul vitelor la hectar se vor fixa de comisiunea regională conform art.

Proprietarii, cari ar refuza să învoiască vitele locuitorilor potrivit dispozițiunilor de mai sus, vor plăti imposit funciar 15 la sută asupra venitului întregii lor moșii.

Cap. IV. — Munca.

Art. 22. Intrarea în țară a lucrătorilor străini nu se va permite, de cât de ministerul de interne și numai cu avizul consiliului superior agricol, că în regiune nu se găsesc muncitori disponibili, sau că cei invitați n'au voit să se învoiască.

Art. 23. Este interzis proprietarilor și arendașilor, sub pedeapsă de 500 lei amendă, a învoi muncitori prin mijlocirea dragomanilor profesionali, cari nu au autorizațiune specială de la ministerul de domenii.

Cap. V. — Dispozițiuni generale.

Secția I. — Proibițiuni.

Art. 47. Sunt interzise orice dări suplimentare, în natură sau în bani, proporționale sau de nume, precum și supra-sarcini în munci sau lucrări, cari nu fac parte din cele prevăzute în această lege.

Art. 50. Invoelile cuprinse în legea de față nu se pot face de cât prin contracte înscris.

Ori-ce abatere de la această dispozițiune, atrage după sine o amendă de 500 lei.

Secția II. — Măsurătoarea.

(Aci urmează mai multe dispozițiuni privitoare la măsurătoare).

Secția III. — Măsuri pentru îmbunătățirea culturii.

Art. 35 și 38 prevăd că țărani sunt obligați a cultiva câte zece arii nutreț artificial și o întidere care-care de zarzavaturi în curțile lor.

Art. 39. Fiecare proprietar sau arendaș va declara comisiunei regionale planul de cultură ce și-a impus.

Art. 40. Contractele agricole, pentru închirieri de locuri, cu țărani din satele aflătoare pe moșie, sau în o depărtare de până la 5 km. de la hotarele ei, nu se vor putea încheia de cât cel puțin pe perioada complectă a rotații.

Această perioadă nu poate fi mai scurtă de trei ani.

Proprietarul, sau arendașul, care n'ar aplica rotația prevăzută, va plăti o amendă de 5 lei de fiecare hectar ne supus rotații declarate.

Când prin forță majoră bine stabilită, nu s'au putut face lucrările necesare pentru plantele prevăzute în rotație, comisia regională, — după avizul inspectorului agricol — va putea dispensa pe cultivator de aplicarea rotații pentru maximum un an.

Secția IV. — Comisiuni regionale.

Art. 46. Să înființeze în fiecare județ o comisie alcătuită din cinci membri și a nume: inspectorul agricol, doi proprietari având censul colegiului I-ii de Senat și cari își cultivă personal proprietățile în județ, doi țărani știutori de carte, proprietari și învoiți la un proprietar sau arendaș. Acești patru din urmă vor fi aleși

de către consiliul județean pe termen de 5 ani. Comisia va fi prezidată de inspectorul agricol.

Această comisiune va fixa pe regiuni:

a) Prețurile contractuale minime cu ziua sau cu bucata ale diferitelor munci agricole, conform cu prețurile obicinuite în localitate la epoca, când să efectuează acele munci, luând drept bază mijlocia prețurilor ultimilor trei ani.

b) Cantitatea diferitelor munci, ce aproximativ se pot executa într'o zi de către un bărbat, o femeie și de către minorii.

c) Prețurile maxime în bani de închirierea pământului precum și cotele maxime de dijmă din recoltă.

La stabilirea prețului maxim de închirierea pământului în bani către săteni, se va ține seamă de producțiunea mijlocie la hectar a ultimilor 5 ani. Acest preț nu va putea trece cu mai mult de 30 la sută peste valoarea locativă a pământului de aceeași calitate închiriată în suprafețe mari.

d) Prețurile maxime de cap de vită și pe hectar și numărul vitelor ce pot intra la hectar ținându-se seama de calitatea pământului de izlaz.

Urmează apoi un capitol intitulat: Procedura și în care să tratează despre Formele și înregistrarea contractelor de invoeli agricole; Lichidarea (răfuiala); Jurisdicțiuni și execuțiuni; Sancțiuni și penalități.

Ședința primă a comisiunei agrare.

Luni la ora 10 și jum. după cum era anunțat s'au întrunit la ministerul de externe membrii comisiunei agrare.

Din cei vre-o 70 membrii câți compun comisiunea au luat parte numai vre-o patru-zeci de membrii.

Au lipsit între alții d-nii P. Poni, G. Panu, Climescu, Cociaș, etc.

cât trebuie să rupi țesătura toată, ca să le scoți, — și cum că limba se deșiră a lungând vorbe de o iluzorie origine slavă, e dovadă în latinistii noștri. 2).

De altcum, despre Melchisedec au mai scris și alții. Amintesc numai pe d. Coșbuc, care scria, nu mai de mult de cât cu un an și jumătate în urmă: «Când episcopul Melchisedec crezând că a sosit timpul ca progresul făcut în cultura limbei să se aplice și la literatura bisericească» a tipărit Molitfelnicul său cu numele de «Oratoriu», a dat o probă destul de limpede cum nu poate să fie și cum nu trebuie să fie limba cărților bisericești. Acest molitfelnic ar fi putut să fie o comoară de aur pentru un nou dicționar al lui Massimu și Laurian, dar nu o carte de rugăciuni pentru un Român ortodox. Cuvinte ca sobru, prestare, concifiare, perseverență, exces, enormitate, interogatorii, ocazie, posteritate etc., nu se prea rostesc lesne de ori-ce creștin. Și erau altele și mai frumoase, cum e bunăoară «neraționabilitate». 3).

2). M. Eminescu: Scrieri politice și literare. Pag. 14. București 1905.

3) V. „Cărțile bisericești“ în „Viața literară“, 1.06, nr. 16.

Evident, dl Diculescu greșește când în închipuirile d-sale, merge până la afirmațiuni ca acestea: «curentul slavoman (descoperitorul lui e dl Diculescu!) se opune (!) la revizuirea traducerii cărților bisericești de teamă că la o traducere nouă, hălăcinga de bulgărizme ce înăbușă aceste cărți vor dispărea în masă și vorbele românești își vor ocupa locul uzurpat (!)».

Dacă dl D. ar fi vrut să se ție în marginile obiectivității științifice, ar fi putut să vadă că nici măcar nu mi-a trecut prin minte a lua apărarea slavonismelor și bulgărizmelor. Am spus destul de limpede că era nevoie de «ducerea cu un pas mai departe a purificării limbii de slavisme și grecisme exagerate și neînțelese de nimeni» 4) iar mai departe: «de o schimbare, de o modernizare a limbei putea fi vorba numai întru atâta întru cât să se abandoneze în mod firesc slavonizmele prea exagerate și termenii neînțeleși de popor, cari să se înlocuiască cu cuvinte din tezaurul poporului. Cât pentru adoptarea cuvintelor nouă trebuia să se știe

4). O. c. pg. 18.

că acestea nu se pot nici odată impune, — ele se primesc pe nesimțte fără ca masa poporului să știe de unde și pentru-ce acele cuvinte ajung în lexiconul lui? 5).

De altcum, însuși Melchisedec ar refuza să primească apărarea (!) d-lui D. căci după greșelile făcute cu Oratorul său însăși Melchisedec s'a întors la calea cea corectă.

La 1880 el a fost acela care a prezentat Sfântului Sinod regulamentul pentru revizuirea cărților bisericești, în care zicea, între altele: «La exprimarea ideilor în românește să se respecte principiul popularității limbei» și mai departe: îndată ce o expresiune întrebuințată în limba bisericească, ori de ce proveniență ar fi ea în originea sa, este înțeleasă de Români și primită în limbă și exprimă bine ideea originală și altă expresiune echivalentă nu este în limba poporului, aceea se va menține și pe viitor». 6).

Insuși Melchisedec s'a întors. Nu e deci la locul său apărarea d-lui D. Mai târziu

5). Ibidem pg. 28.

6). V. „Biserica ortodoxă română“. București 1382 pag. 32 și o. c. pg. 32.

D. Dim. Sturdza a luat cel d'întâi cuvântul și a mulțumit celor cari au venit și d-lui C. Disescu în special fiind membru al opoziției.

D. Sturdza a făcut apel la membrii comisiunii să dea tot concursul lor pentru studiarea proiectelor ce li se va împărți — proiectul tocmelelor agricole, adaogă d-sa, vi s'a distribuit deja — fiindcă trebuie să se rezolve chestia țărănească cât mai repede.

D. C. Disescu s'a ridicat după d. Sturdza ca să și explice prezența acolo. D-sa a declarat că s'a simțit obligat să se ție de angajamentul ce a luat că va da concursul său în chestia țărănească, dar ține să declare că nu reprezintă partidul conservator, care a hotărât să nu ia parte la lucrările comisiunii ci numai județul Teleorman iar după ficțiunea constituțională, țara.

D. I. Brătianu face o expunere a proiectului tocmelelor agricole și se încearcă să răspundă la unele din criticele ce i s'au adus și în special la critica că este constituțional de oare-ce atinge proprietatea declarată sacră și inviolabilă. D-sa susține că sancțiunea și inviolabilitatea proprietății se poate înțelege în diferite moduri și dovadă e că altfel se înțelege în Germania, altfel în Anglia etc.

D. Brătianu crede însă că trebuie să se dea o soluție chestiei agrare mai ales în urma întâmplărilor prin care am trecut și face apel la membri comisiunii să lucreze ca să vie în ajutorul celor mulți, căci fără o bună stare a țaranului nu poate să existe nici țara nici neamul.

După d. I. Brătianu au mai vorbit d. Matei Corbescu asigurându-l pe ministrul de interne de tot concursul membrilor comisiunii și d. Enășescu dela Botoșani.

D. Sturdza, a luat apoi pentru a doua oară cuvântul ca să anunțe comisiunii că va avea mult de lucru de oarece va trebui să studieze toate proiectele de lege pe care le-a elaborat și le va elabora guvernul.

D. Sturdza enumără aceste proiecte. Iată pe cele mai principale:

Tocmelele agricole, Casa rurală, Biuroul muncii, Monopolul cârciumelor la sate, Jan-

Melchisedec n'a mai făcut greșeli ca acestea, pe cari astăzi dl Diculescu le crede «atentate în contra erorilor, ori-cât de strămoșești ar fi ele» totuși însuși M. s'ar îngrozi de ce a scris odinioară, când alcătui rugăciuni ca aceasta: «Stăpâne Doamne Isuse Christoase, Fiule conpurure-fiitoriu și confără-început al Tatălui cel fără început, carele pentru covârșirea bunătății te-ai investit cu corp și te-ai crucificat pentru noi nedreptii și cu propriul tău sînge ai replăsmuit firea noastră cea coruptă: toată eștiimea îngerilor a admirat lucrul cel mare al înomenirei Tale, că pre cel neapropiabil ca Dumnezeu, l'am văzut om tuturor apropiabil conviețuind cu ei» sau «ca cum aș fi prestând la neuitătorul la persoane județul tău și ca cum aș fi sub interogatorii, așa astăzi produc faptele mele împriveliscindu-le și publicându-le». 7).

Onisifor Ghibu.

7). Vezi Oratoriul pg. 164 și 183.

darmeria, Legea administrativă, Judecătoarele de școl, etc.

D. Sturdza a mai anunțat că se va distribui comisiunii și toate lucrările ce s'au făcut în chestia agrară dela 1865 până azi.

Comisia s'a întrunit Marți după prânz și în toate zilele se vor ține câte două ședințe.

Amănunte asupra procesului de presă a lui Dr. Lascu.

(Corespondență particulară).

Oradea-Mare, 1 Nov.

La 31 Octomvrie s'a debătut procesul de presă a d-lui Dr. Lascu înaintea curții cu jurați din Oradea-Mare. Precum să știe, slujbașii guvernului și matadorii unguri din Bihor înspăimântându-se de rezultatul furtor, ce a produs mai vârtos activitatea d-lui Lascu prin sânul poporului nostru bihorean, s'au hotărât a pune stavilă și a sugruma curentul sfânt al deșteptării naționale. Instrumentele lor sunt cele vechi și întrebuintate și prin alte părți a-le țării locuite de români: terorizările, prigonirea preoților, dascălilor, a primarilor etc., maltratarea poporului prin jandarmi, vărsări de sânge ș. a. Insuși dl Dr. Lascu a fost expus mai de multe ori unor atentate sălbatice, care ținteau doborîrea d-sale.

Dl Dr. Lascu însă nu-e acel om, care să stea cu mâinile în sân, când poporul, ce-i urmează e amenințat și primejduit, ori să se lase înfricat de blăstămățiile dușmanului. După ce s'a convins, că a cui operă e aceasta campanie și ce plănuește, s'a grăbit a da de gol pe cei păcătoși, făcându-le totodată cunoscut, că a trecut vremea, când cineva să se sperie de uneltirile nevrednice ale dușmanilor neamului românesc. «Stați departe — zice d-sa în articolul incriminat — de a fi, capabili să mă intimidati, ori să mă rețineți măcar câtuși de puțin de la direcția apucată. Nu-l veți intimida nici pe poporul, ce e pe calea trezirii!»

Multă bărbăție și energie a exprimat dl dr. Lascu în acest articol, pentru, care a trebuit apoi să stea pe banca acuzaților și să îndure o judecată atât de grea.

Sarcina de apărător în acest proces a îndeplinito dl dr. Eugen Rozvan avocat în loc. Prezidentul juriului a fost dr. Csulyok Béla, iar juri votanți dr. Szentlélek Laszlo și Korn Lajos. Jurați: Ioan Pap, (român, protonotar comitatens în pensiuie) Balogy Károly, Nyiri István, Todor Lajos, Ierzsák István, Bene István, Gramantik János, Méhes Lajos, Hofbauer Pál, Zathureczky István, Fekete Laszlo, Föris György (ordinari) și V. Balogh Mihály, Vári Imre (suplenți) mai cu toții oameni simpli, în mare parte țărani unguri de pe pusta ungariei și afară de dl Ioan Papp abi 2—3 întuniau oareși care inteligență.

După construirea curții cu jurați i-sa luat naționalul acuzatului.

Dl dr. Lascu spune că are 29 ani, de religiuie greco-or. română, pedepsit pân'aci n'a fost.

Președintele: Recunoști, că ai scris articolul incriminat „Furor asiaticus în Bihor?” — Acuzatul: Da, eu l-am scris. — Preș.: Recunoști, că ești vinovat pentru agitație contra poporului maghiar? — Ac.: Nu recunosc. — Pr.: Cum se poate aceasta, că doar articolul dtale geme de vătămări la adresa ungarilor? Ac.: Persoanele de cari fac pomenire în acest articol nu reprezintă pe întregul popor maghiar, dar nici că pot fi luate în samă ca și factori conducători ai ungarilor. Dacă dealtfel un fișpan, câțiva solgăbirăi, procurori, o droaie de jandarmi și mai câțiva oameni de nimica sunt conziderați ca reprezentanți ai poporului maghiar, nu-mi rămâne, decât să-l compățimesc din

inimă pe acest popor nefericit. — Preș.: Insa-și titula articolului:

„Furor asiaticus” („Turbarea celor din Asia”) conține o grea vătămare pentru unguri. Acuzatul: Turbarea asiatică nu-i vorbă, nu e ceva lucru plăcut, mai vârtos pentru poporul, care trebuie să sufere dacă această boală bântue printre slujbașii țării; ceva cinste mare încă nu produce pentru stările din țară. Dar mă rog, e vorba, că toți acei, cari nu sunt învinuiți că ar fi umpluți de acel morb primejdios, să binevoiască a nu se simți vătămați. Preș.: Expresiunea: „monstrii străini” e așisderea vătămătoare pentru unguri. Ac.: Cred, că e mai mult o blamă pentru dânșii, decât vătămare, fiindcă toți argații, slujbașii și sbirii împrăstiați printre poporul român, și pe cari eu li numesc *monstru străini*, sunt unguri până în tr'unul, pentru-ce însă nu eu port vina, ci guvernul țării, care li așează printre Români și le dă putere să facă atâtea fărădelegi strigătoare la ceriu. Nu eu, ci aceștia aduc rușine pe capul ungarilor. Poftescă numai ungarii și deie mână de ajutor Românilor și celorlalte nații din țară ca să măture pe acest guvern dimpreună cu sbirii săi păcătoși, și atunci nu vor avea parte de atari apostrofări nici din partea mea și nici din partea lumei eulte.

(Va urma.)

Limba maghiară și episcopii români.

— Reflexiuni asupra inițiativei d-lui d-r. Emil Babeș —

Sub acest titlu „Az Ujság” publică un articol, încercând încă odată să facă servicii inițiativei cât se poate de inoportune a dlui dr. Emil Babeș și făcând încă odată un apel la episcopii români.

Dăm aci firul ideilor reflexiunilor plasate în „Az Ujsag”:

„Az Ujság” se năpustește asupra episcopilor români, că vezi Doamne și ei mână apa la moara „agitatorilor”, „asuprind” pe maghiarii „de legea veche”, chinuindu-le auzul cu limba „valahă”, pe care sunt siliți să o asculte cu prilejul liturghiei.

Uită însă, sau mai bine zis vrea să uite, ziarul maghiar, că oamenii aceia chinuți nu sunt maghiari „de legea veche”, ci sunt acele câteva mii de români, cari în urma vitregității timpurilor și-au uitat limba nu însă și conștiința națională, care în toată lumea afară de Ungaria este dătătoare de ton, în ce privește naționalitatea.

Mai departe cu mare amărăciune „patriotică” se jeluește ziarul maghiar, că în capitală s'a format o nouă parohie română, cu toate că mai toți membrii români ai acestei parohii știu ungurește, ba mai ne spune ziarul maghiar, că nu ne de ajuns că nutrim „agitația” între noi dar și pe nevinovații Ruteni cu simțăminte „patriotice” cercăm a-i seduce.

Atât deocamdată.

Intrevedem, rezultatul acestei apropieri.

Ce-ar însemna oare pentru noi această apropiere, când și purtarea afară din cale de biândă a prelaților noștri îi scoate din sărite. Înțelegem, că aceea ce ar pretinde dușmanii noștri dela capii bisericilor noastre nu ar

putea să însemne, decât o cedare lașă a drepturilor bisericești, o sdruncinare a temeliei bisericii noastre, care ne-a păstrat neatins în decursul veacurilor de restriște caracterul național.

Vlădici de teapa aceasta nu-și vor afla la noi.

Avis celor chemați!

Cronica externă.

Destinul Austriei.

(Urmare.)

Se presupunem, că tendința pangermanistă ar reuși să desfacă Cislaitania de monarhia Austro-Ungară. Consecințele ar fi funeste pentru Prusia, căci câștigând această nouă milioane de adevărați germani, ar avea totuși inconvenientul de a fi alăturat la Germania 6 milioane de boemi, aproape un milion de italieni din Tirol, patru milioane și jumătate de poloni din Galicia, 3 și jumătate mil. Ruteni, 1 și jumătate mil. sârbo-croați; va să zică douăzeci de milioane de negermani, contrari ideilor pangermaniste. Deci din aceasta parte Austro-Ungaria n'are de ce se teme.

Dacă un pericol politic nu poate exista, nu tot așa este când e vorba de un *Pollverein* austro-german. Pericolul comercial prezintă deci seriozitate cu mult mai mare, dat fiind faptul, că comerțul Austriei cu Germania reprezintă mai mult de jumătatea schimbului austro-ungar. Germania întrebuintează Dunărea pentru exportul său industrial, de mine și de manufactură și tot pe ea aduce produsele agricole din Ungaria și Austria. Aceste două deci depind tot mai mult de Germania, care se îmbogățește mereu, pecând cele două dintâi abia trăiesc. Raportul este 17 miliarde ale Austro-Ungariei intră în Germania în schimbul a 5 miliarde, cari intră aci din Germania.

Prosperitatea viitoare și salvarea Austriei depind deci de restabilirea vechei preponderențe austriace asupra Germaniei de Sud nu Prusia să cucerească Austria germană, ci aceasta trebuie să-se apropie Germania de Sud.

Este aceasta o imposibilitate? Nu! Deoarece populația Austriei Germane e și ea de origine bavareză sau saxonă.

Este o asemănare uimitoare între moravurile și obiceiurile populațiilor, pe cari le separă granița dintre Austria și Germania. Și aci, și acolo sunt țerani, cari trăiesc din munca pământului. Și aci, și acolo aceeași solizie, pentru-că strigătul de «Los von Rom!» al pangermaniștilor a dat în părțile astea un strașnic fiasco. Trebuie să mai observăm încă, că voturile Germaniei de Sud în Reichsrath și voturile Austriei în Reichsrath salvează același spirit. În Austria creștini sociali și socialiștii triumfează; în Germania de Sud catolicii și socialiștii uniți au câștigat anul acesta 40 de mandate asupra fracțiunilor conservatorilor, liberalilor și radicalilor ministeriali asociați. În Germania de Nord din contră coaliția ministerială a vechei Prusii și a radicalilor a câștigat 80 de mandate în defavorul catolicilor și socialiștilor.

Să adaugăm în fine, că Saxonia supra-numită Regatul roșu pentru-că în 1902 socialiștii au cucerit 22 de mandate din 23, este vecina cu Bohemia și cu Austria, unde acum trei luni trei sferturi din numărul total de 87 de mandate, adică 63 de deputați au fost aleși de partea boemilor și socialiștilor germani. De aci opoziția nu poate fi decât singur din partea Prusiei.

Este deci de dorit în interesul popoarelor monarhiei Austro-Ungare, că o voință de fier și o mână fermă să prezeze la Viena mersul lucrurilor și să conducă în mod rezoluit Austro-Ungaria pe drumul rezistenței contra hegemoniei prusiene.

Avea-va Archiducele Francisc Ferdinand aceasta voință?

Este încă o chestie, care trebuie examinată.

*

Convenția sârbo-austriacă.

Am amintit la timpul său, că la Viena s'au început tratativele convenției serbo-austriace. Înaintările sunt foarte anevoioase din cauză că atât unul cât și celălalt contractant țin la pretențiile lor.

Iată cum să exprimă un politician sârb asupra acestei chestiuni.

E o igreșeală a se crede, că Serbia ar suferi mult prin pierderea acestui contract precum și așa ea-și are necesarul în provinciile în această direcție ar aduce căderea cu sine a cabinetului Pasici.

Nu mă îndoesc că realizarea contractului ar aduce mari servicii regatului nostru, dar nu e mai puțin adevărat, că o nereușită ne ar îndrepta exportul nostru în alte state cum sunt Elveția, Germania și Franța, unde am descoperit piețe foarte avantajoase cu toate cheltuelile mari de transport. În timpul din urmă ne-am îndreptat privirile asupra Egiptului care pare a fi un excelent deșeu al produselor noastre viticole.

Punctul esențial al diferendului nostru cu Austro-Ungaria este importul de vite și de carne. Importul de cereale l'am abandonat, din cauza vămei de 6 coroane, dar ne-am câștigat alte piețe pentru acest product și anume în Belgia, Holanda și Anglia.

Încât privesc greutatea exportului nostru de vite, aci e luptă a agrarienilor din Austro-Ungaria, cari î-și apără și ei interesul lor. Și cum mandatarii noștri în acest punct sunt iarăși agrari, natural că divergențele între ei să fie mai mari. Fiecare cu interesul lui.

Un alt punct este exportul de prune, unde mai înainte contam pe Austria. Acum și așa ia-și are necesarul în provinciile Bosniei și Herțegovinei, așa încât numai în ani de secetă reflectează la produsul nostru, căruia i-a impus condiții foarte grele de transit.

Vedem deci că Austro-Ungaria sprijinește foarte puțin interesele noastre și de aceea nici noi nu putem fi mai cu atenție față de industria ei, ci vom căuta să sprijinim la nevoie pe aceea a Germaniei, dacă aceasta ne va acorda condiții mai bune pentru exportul nostru.

În nici un caz însă să nu se creadă că ruperea legăturilor comerciale cu Monar-

chia vecină, ar fi un pericol pentru existența Serbiei.

Divergențe între regele și între moștenitorul Serbiei.

Conform știrilor venite din capitala Serbiei între regele Petru și fiul său Gheorghe, moștenitorul de tron, s'au iscat astfel de neînțelegeri, încât nu este eschis, ca moștenitorul de tron să fie îndepărtat de la tronul sârbesc.

Mai înainte de toate o principală cauză a acestei divergențe este purtarea afară din cale de ușuratică, putem zice destrăbălată. Apoi și faptul, că, pe când regele Petru în mod vădit părtinește pe regicizi, moștenitorul de tron îi urăște din inimă, îi desprețuește cu ori-ce ocazie, fapt ce s'a întâmplat și mai zilele trecute cu locotenentul de gardă Dunjics.

Se și vorbește de eventualul moștenitor de tron, care ar fi prințul Alexandru, fratele moștenitorului, care de prezent se află în Rusia.

Adevărații patrioți ai Serbiei însă nu se prea bucură de aceste lucruri, cari ar avea drept urmare, reînnoirea sângeroaselor evenimente, cari ar compromite cu desăvârșire înaintea lumii nefericita țărișoară.

ȘTIRILE ZILEI.

Mercuri, 24 Octomvrie v.

— **Himen.** Maria Gitta și dr. Andrei Dobossy să vor cununa în Tătărești la 18 Noemvrie 1907.

Felicitări!

— **Convocare.** Desp. protop. Boroșineu al Reuniunii învățătorilor rom. din protopp. aradane I—VII, își va ținea adunarea de toamnă Marți în 30 Octombrie (12 Noembrie) a. c. în comuna Cermeiu, la care sunt toți membrii despărțământului precum și sprijinatorii învățământului popular invitați a participa.

Programul: 1. Chemarea Duhului Sfânt la orele 9 a. m.; 2. Participarea și ascultarea prelegerilor din școala învăț. din Cermeiu Simon Albu; 3. Cuvântul de deschidere și binevenirea noului protopop; 4. Constatarea membrilor prezenți; 5. Reflexiuni asupra prelegerilor ținute; 6. Executarea concluzelor adunării generale; 7. Prelegere practică din aritmetică „despre monede”, prelucrată conform nouălor trepte formale de Pavel Dârlea; 8. Incasarea taxelor; 9. Propuneri și interpelări; 10. Fixarea proximei adunări; 11—12 Autenticarea protocolului și încheierea.

Boroșineu, la 20 Oct. | 2 Nov. 1907.

Pavel Dârlea, Iuliana Dârlea,
preside. secretar.

— **Alegere de învățător.** Duminecă, în 21 Oct. (3 Nov.) s'a ținut alegerea de învățător la școala ort. română din frunțașă comună C.-Tărian (cott. Bihor) sub presidiul dlui Toma Păcala, protopopul Orăzii-mari. Dintre patru recurenți a fost ales unanim tinărul cand. de învățător George Popa Crișanul.

Li dorim succes întru creșterea mlădișelor neamului „Românesc“.

— **Proces de lese-Majestate.** Luni va avea loc în fața tribunalului jărei din Cernăuți procesul de lese-Majestate al d-nei Dr. Tatiana Grigorovici, soția deputatului socialist George Grigorovici. Dânsa este acuzată de a fi rostit într-o întrunire publică un discurs ofensator pentru împăratul Francisc Iosif, în timpul campaniei electorale de astă primăvară. Fraza încriminată este, că muncitorii nu trebuie să fie recunoscători împăratului Francisc Iosif pentru acordarea votului universal, căci acesta nu l'a acordat de bună voie, ci muncitorii și l'au câștigat singuri.

Acest proces nu-i decât o înscenare a partizanilor D-ului Straucher și a candidatului adversar lui Grigorovici. Aceasta reese în mod evident din faptul, că în toată Austria socialiștii recunosc meritele împăratului în acordarea votului universal și mărturisesc aceasta.

După toate probabilitățile d-na Grigorovici va fi achitată, căci sunt mulți martori cari au fost de față la acea întrunire și declară că dânsa a spus tocmai contrarul.

D-na Tatiana Grigorovici este doctor în filozofie și se ocupă în special cu economia politică.

— **O nouă catastrofă de tren.** Luni dimineața la 8 ore a fost o catastrofă de tren în Győr. În urma schimbării greșite a unui macaz trenul a deraiat, iar două vagoane încărcate cu melasă (un product ce se întrebuințează în fabricația zaharului) au fost total nimicite, iar conținutul a fost distins. A izbucnit și foc în curând localizat. Pagubele se urcă la suma de 10 mii de coroane.

— **Congres în contra duelului.** În 1908 în luna Mai se va ținea în Budapesta un congres internațional în contra duelului. Secția ungurească face un apel călduros la membrii, cari sunt înscrși în liga contra duelului:

E îmbucurător faptul, că și la noi în Ungaria ideile acestea nouă și umane ocupă teren tot mai mult. Știu de altfel, că chiar aici la noi duelul e un sport foarte uzitat mai cu seamă între nobilii, cari nu mai știu cu ce să omoare timpul, care celorlalți muritori le așa de scump în lupta grea pentru câștigarea pâni. Să vede, că și la noi nobilii încep să se mai desmetecească din ideile evului mediu și iau o poziție hotărâtă contra maniei de a se ciocârti oameni pentru un schimb de vorbe, iau o poziție fățișă contra acelei manii care nu e decât un eflux al lenevirii și al dobitociei evului mediu și care manie și eflux în limba modernă se chiamă: duel.

— **Duma cea nouă și ziaristii.** În înțelesul regulamentului celui nou al Dumei, ziaristii nu vor avea voie să confereze cu deputații prin coridoare, nici să stea în nemijlocita lor apropiere în decursul pauzei. Ziarele sunt mult apăsate în urma regulamentului nou și prin faptul, că fie-care ziar numai un bilet va căpăta pentru a lua parte la ședințe, dar și acela numai cu permisia forului suprem de presă.

— **Nenorocire în mină.** Mare nenorocire sa întâmplat Marți în 5 Nov. st. n. în apropierea Bruxelei în o mină de cărbuni. A nume sa rupt funia dela calivia cu care se scoborau muncitorii în mină și 13 băeși sau prăbușit în o adâncime de 630 de me-

tei. Dintre cei 13 muncitori, 4 au murit imediat, ceilalți au suferit leziuni grave așa că și o parte din aceștia sunt amenințați de moarte.

— **Presenintele camerei bolnav.** Iusth Gyula președintele camerei, în călătoria pe care a făcut-o Luni dimineața spre Pesta a răcit așa că mai multe zile trebuie să stea în casă. Medicii de altfel au constatat un caz ușor de tot și trecător, cu toate acestea însă, interesarea a fost mare, mai cu seamă din partea ministerilor.

— **Foamete în India.** Din Londra să telegrafiază, că în districtul Delhi din India a izbucnit o foamete îngrozitoare, care amenință o populație de vro 5 milioane. Foametea aceasta, după cât se svonește va întrece chiar și foametea din 1899, când cu toate eforturile guvernului englez, cu toate sacrificiile guvernului de vro 200 milioane de coroane, totuși au perit mai bine de 500 de mii de oameni. De altfel guvernul englez și de prezent face mari opintiri, ca să împiedece pe cât se poate foametea pus-tiitoare.

— **Procesul Nasi.** La 5 c., s'a început pertractea procesului intentat de statul italian fostului ministru de culte Nasi și secretarului său Lombardo pentru defraudare de bani publici.

Fostul ministru a chemat pentru descărcarea sa de acuza ce i-se aduce 350 martori. În total sunt 480 de martori.

Procesul este foarte interesant dat fiind faptul, că acuzatul dă întregii acțiuni pornite împotriva lui un caracter politic.

În pledoaria sa de apărare care a durat eri dela 4 până la 7 ore exministrul arată, că antecesorii săi Zanardelli a întrebuințat bani publici în acelaș mod, ca și el fără a fi tradus înaintea justiției. Procesul va dura mai multe luni.

— **Profanarea mormântului lui Krueger.** Din Pretoria se anunță următoarele:

Doi ofițeri englezi, Clark Herring și Dickson au fost arestați sub învinuirea că în săptămâna trecută au profanat mormântul lui Krueger. După depunerea unei cauțiuni de 500 lire sterline cei doi profanatori au fost puși în libertate.

— **Casina română din Oravița-Montană.** desvălește în sala proprie la 24 Nov. n. icoanele în veci pomenitelor figuri istorice românești a fieertăților Hațiegan, Siml, Mangiuca, Dr. Aurel Maniu și învătătorii Iosiv Novac. Festivitatea legată cu actul acesta va fi familiară, numai pentru membrii casinei și cei anume invitați. Tot în ziua aceea seara la 8 ore în sala otelului «Coroana» arangează corul vocal din Oravița-Montană concert cu program ales, iar după concert urmează petrecere cu dans. La această petrecere și pe calea asta e invitat on. public românesc. Dr. Mihai Gropșian, președintele casinei și al corului. («Drapelul»).

— **Sășii și Români.** E vechiul cântec despre pretinsa dispariție a Sașilor, cari cu toate cobirile sunt teferi și n'au de gând să piară cu una cu două. Deunăzi Ugron Zoltán a atras atenția Maghiarilor asupra faptului, că Sașii dela oraș perd terenul și locul lor îl ocupă Români. Acum alt ungar, Barátosi Imre spune, că Sașii perd terenul și pe sate. Sasul — zice — nu învață bucuros ungurește, dar

românește învață repede fiindcă limba română e ușoară. Într'o comună săsească, în care sunt 10—12 familii românești, fiecare știe românește. Ba chiar și în Bistrița știu Sașii românește. Români așa de tare s'au extins între Sași, încât deja nu mai există hotar săsesc de limbă. Mai ales «sistemul de a avea numai un copil» face pe Sași să se contopească în marea de Români.

— **O nouă invenție a lui Edison.** Inventatorul Edison a surprins lumea cu o nouă invenție. Aceasta constă în «niște forme de oțel» și un fel de material de zidit, cu care se poate ridica o casă cu trei rânduri în decurs de 12 ore.

Cheltuelile de zidire sunt numai de 5000 lei. Iată ce zice Edison: «Am inventat niște «forme de oțel» cu ajutorul cărora ori-cine poate zidi din ciment o casă de 6—7 metri lată, cu 3 caturi, pentru 3 familii, cu 5000 lei. Formele de oțel și materialul de zidit sunt invenția mea și constă din o parte de ciment, 3 năsip și 5 de peatră spartă mărunț. Amestecul se toarnă în formele de oțel; se începe de pildă la acoperiș până ce amestecul umple formele. O casă se poate zidi în 12 ore. Peste 6 zile casa e așa de solidă și tare în cât nu se mai poate strica. Forma casei e de oțel. În cheltueli se cuprind sobele, treptele, ferestrele, dușumeaua și tavanul. Casa nu are lipsă de reparație; formele de oțel se pot lua peste câte-va ceasuri după terminarea casei.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

Raportul general

al Reuniunii de pompieri din Săliște, din prilejul împlinirii unui sfert de veac.

(Sfârșit.)

În 1900. Reuniunea se constituie astfel: Ioan Banciu, căpitan. Ioan Chirca v.-căpitan. C. Herția, secretar. P. Giura, secretar II. Ioan Cucan casssar. Mateiu Rădulescu, inspector de recvizite. Ioan Muntean, v.-inspector.

Să țin 4 exerciții. Reuniunea primește dela comuna politică 1200 cor. din cari să procură d'ferite recvizite.

Participă la înmormântarea lui Coman Schitea, care a făcut o frumoasă donațiune școalei confesionale.

Susține ordinea cu ocazia vizitei Înalt Prea Sfinției Sale Metropolitului Ioan Mețianu. la parte activă la festivitatea de primire a nou alesului protopop dl Dr. I. Stroia. Să arangiază petrecerile obicinuite. Participă la un foc în Aciliu.

În 1901. Comitetul să constituie astfel: Ioan Banciu, căpitan. Ioan Chirca, v.-căpitan. C. Herția, secretar. P. Giura, secretar. II. C. Chipară, inspector. Ioan Muntean, v.-inspector.

Să țin 4 exerciții. În anul acesta să isprăvește cartea funduară. Să arangiază petrecerile obicinuite. — Reuniunea ia parte la un foc în Săliște, la două în Săcel, la unu în Gurarâului.

În 1902, 1903, 1904. Reuniunea se constituie astfel: Ioan Banciu, căpitan, Ioan Chirca v.-căpitan, C. Herția secretar, P. Giura secretar II., Iacob Șteflea casar, dr. N. Comșa medic, C. Chipară inspector, Ioan Munteanu v.-inspector.

Se hotărăște înființarea unei orchestre. Să preliminează 360 cor., pentru procura-

rea instrumentelor. Instrucția orchestrei să încredințeze învățătorului Iuliu Crișan.

Să procură pe seama reuniunii diverse precum 64 chipie, 100 mânecare, 100 flueriță, 100 ciucuri, 1 dobă și 2 trâmbiți.

Reuniunea ia parte la 5 incendii: 1 Săliște, 1 Gurariului, 1 Sibiel, 2 Săcel.

Participă la înmormântarea căpitanului onorar Nicolaie Neamtu și a membrului activ D-tru Mosora.

În 1905 Reuniunea se constituie astfel: Ioan Banciu căpitan, C. Hertia v.-căpitan, Petru Giura secretar, Iacob Șteflea casar, Dr. N. Comșa medic, C. Chipară inspector, Ioan Muntean v.-inspector.

Reuniunea ia parte la două focuri: 1 Sibiel, 1 Amnaș.

Di Ioan Chirca din cauza multor ocupațiuni să retrage din fruntia Reuniunii. Reuniunea îi exprimă mulțumită protocolară și îl declară de v.-căpitan onorar. Și'n anul acesta să țin mai multe exerciții.

Serbându-și șeful administrativ al cercului di prim-pretor Petru Drăgits jubileul de 10 ani de prim-pretor. Reuniunea ia parte activă la conductul cu torțe și să prezintă în recepțiune la dânsul.

În 1906. Comitetul la mici schimbări rămâne tot cel din trecut.

Reuniunea ia parte la 3 incendii: la 1 în Vale, 1 Săliște, 1 Sibiel.

Prestațiunile reuniunii să clasifica cu foarte bine. Membrii reuniunii participă la înmormântarea membrului Bucur Comșa jun. și a fostului director școlar Mihail Stoica.

Numele tuturor acelor, cari au făcut vredată parte din Reuniunea pomperilor voluntari din Săliște sunt induși în cartea principală. Din scurtime de timp însă nu s'a.....

În resumat vedem deci că Reuniunea pompierilor voluntari din Săliște a participat la stingerea a 15 focuri Săliște, 11 în Săcel, 3 Vale, 1 Rod, 4 Gurariului, 1 Mag, 3 Sibiel și 1 în Aciliu, că a susținut ordinea publică cu toate ocaziunile mai de însemnătate, a oferit ajutor celor încercați de esundări, a conlucrat la ridicarea diferitor festivități, a arangiat prelegeri publice, conveniri sociale, și a cooperat la arangiarea tuturor festivităților de primire.

În urmare suntem în drept a afirma, că reuniunea în tot restimpul ei de existență a fost la înălțimea chemării ei, și că existența ei după cum să vede este de interes nu numai local dar și cercual.

Astfel când din îndurarea celui Prea Înalt întruși ne vedem astăzi în aceasta sărbare jubilară, mândrie și satisfacție sufletească să'i cuprindă pe toți aceia, cari au făcut ori fac astăzi parte din aceasta reuniune, iar conducătorii și membrii, fericiți în Domnul ai reuniunii, doarmă și somnul lor lin și dulce, căci intențiunile lor au fost înțelese și în acel sens să lucră în aceasta reuniune.

Și dacă în sensul intențiunilor întemeietorului reuniunii, ne-a fost dat să lucrăm în pătrariul de veac expirat, apoi fie-ne permis a promite sărbătorește cu toții și din acest incident, că cu atât mai conștiențioși ne vom ști face datorința în al II-le pătrar de veac, voind să dovedim prin aceasta, că deși în urmarea îngreunării pe zi ce merge a vieții, egoismul sălășluește tot mai mult peste omenire; noi pompierii în general, dar cei voluntari în special, suntem persoanele acelea, suntem corporațiunea, cari nu numai că nu reflectăm la favorurile materiale, dar conduși de cele mai unane și morale principii de a'ți iubi pe de aproape ca pe tine însuși, — suntem gata, când flăcările distrugătoare să năpustesc asupra unui semen de al nostru, — a ne pune chiar și viața în joc și aceasta numai și numai curat pentru satisfacția sufletească ce i-se ofere aceluia ce și-a făcut conștiențios datoria de pompier.

În acest sens, mulțumind tot-odată reprezentanței comunale din loc pentru spri-

jinile materiale oferite în tot-deauna, întrăm în al II-le pătrar de veac sub deviza:

«Toți pentru unul, și unul pentru toți!»

Săliște, în 29 Septemvrie 1907.

Ioan Banciu,
căpitan.

P. Giura,
secretar.

Romanul ziarului „Lupta.“

Părinți și fii

de

(63)

Ivan Turghenieff.

Caterina Sergheievna născu un ficioasă, iar Mitea e deja voinic și se sbeguește și troncănește de-a mai mare dragul.

Fenicica, acum Tedossia Nicolaievna, pe nime în lume, — afară de bărbat și copil, — nu iubește așa ca pe noru-sa, și dacă aceasta se pune la pian, ea bucuros ar sta lângă ea ziua întreagă.

Nici de Petrea să nu uităm. Atât amor de importanță, l'a făcut fudul și l'a prostiț de ceia-ce însă nu-i fu de pedecă să încheie o căsătorie foarte norocoasă. Se cunună cu fata unui grădinar dela oraș, care îl preferă altor doi pețitori fiindcă aceștia nu aveau ceas.

Petrea avea nu numai ceas, dar și cizme de cal!

La Drezda, pe terasa Brühl, între orele două și trei, timpul cel mai potrivit pentru plimbări, se poate întâlni un om cam de cincizeci de ani, cu părul înălbit. Parcă suferă de podagră, dar încă e frumos, cu vestimente elegante, având aerul particular, ce-l însusești cu datinele lumii alese. Omul acesta e însuș Pavel Petrovici Chirsanoff. Părăsise Moscova din pricina sănătății, și se adăpostise la Dresda, unde cercetează mai ales pe englezi și pe călătorii ruși. Cu cei d'întâi manierele lui sunt simple, aproape modeste, dar pururea demne. Lor li este cam plicisitor el, dar îl socotesc de *perfect gentleman*. Cu rușii însă e în apele sale, și dă frâu umorului său veninos, se ia în zeflema pe sine însuși, și nu e cruțător față de nimeni, dar toate acestea cu o plăcută neglijență și totdeauna fără știrbirea cuviinței. De altmintea el profesează opiniile slavofililor: se știe că la înalta societate rusească felul acesta de a vedea, trece de foarte distins. Nu citește nici-o carte rusească, dar pe biroul lui se poate vedea un cenușar de argint în forma unui *lapot* *) țărănesc. Turistii noștri îl cercetează adesea. Matei Ilici Coliazii care acuma e „în rândurile opoziției“, îi făcu o vizită solemnă când se ducea la băile din Bohemia, iar locuitorii Dresdei, cu cari de altmintea nu înjghebase legături mai intime, parcă-l înconjurau cu un fel de cinste mare. Rar să capete cineva așa de lezne ca „Herr baron von Kirsanoff“, un bilet de intrare la capela curții, o lojă, etc. În toată ziua făcea atât bine cât îi era în puteri, și totdeauna o leacă de zarvă: nu de flori de măr fusese el un leu-paraleu odinioară. Dar viața îi era mai mare sarcină decât cugeta singur. Să-l vezi numai în biserică rusească, când, cu cotul de părete, ferit de lume, îl fură visurile și el stă nemișcat, cu buzele strânse de dureri amare! Apoi se scutură pe neașteptate, începe să croiască la cruci într'un chip ce nu se poate înțelege.

Madam Cucșin brodi și ea de părăsi țara. În clipele acestea e în Heidelberg și nu mai face studii de științe naturale ci de arhitectură. Precum spunea, descoperise legi nouă în branșa aceasta. Ca și înainte vreme, tăinuește cu studenții, mai ales cu fizicianii și cu chimiștii ruși de cari băjbăie Heidelberg, și cari uimind, la început, pe profesorii germani cu judecata lor ageră, în curând îi pun și mai tare în uimire cu trăn-

*) Opincă din scoartă.

dăvia lor desăvârșită și cu o lene ne mai pomenită.

Cu doi chimiști de specia aceasta, cari nu știu deosebi oxigenul de azot, dar sunt aspri critici a toate și foarte mulțumiți cu înțelepciunea lor, Sitnicoff, împreună cu ortacul său, marele Elissevici, râvnind și el la aceeași titlă măreață, se așază la Petersburg, și continuă, vorba sa, *opera lui Bazaroff*. Se zice că cineva i-a tras o calcură strajnică, nu de mult, dar el își luă răzbunare: într'un articol obscur, pe paginile unui ziar și mai obscur, dase de știre că agresorul său e un zgârie brânză.

Asta, el o numește ironie. Tatăl seu îl lasă în voia sa, ca și înainte. Nevastă-sa îl face porc-de-câne, și literat.

Într'unul din cele neumblate colțuri de țeară ale Rusiei, se poate găsi un foarte micuț țințirim. Ca mai toate țințirimele la noi, și aceasta își dă o iconă tristă din cale afară. Șanțurile ce-l încing de mult sânt astupate, și copleșite de bălării, crucile de lemn sânt căzute la pământ, ori abea să mai țin, toate putrede sub streșina lor, cu urme de zugrăveală; pietrele de pe morminte sânt scoase de la loc, ca și cum cineva ar fi resturnat tot cu susa în jos; abea doitrei arbori, desfrunziți, mai fac nițică umbră; pasc oile printre morminte... Unul singur este, pe care mini de om îl grijesc cu evlavie, și dobitoacele nu-l strică cu copitele. Numai păsărelele vin acolo, de-și cântă cântecul lor, în revărsare de zi, totdeauna. Împrejmuit de grații, doi tineri brăzișori străjuesc în cele două capete.

Mormântul e al lui Eugen Bazaroff.

Doce suflete, bărbat și nevastă, gârboviți de povara anilor, vin adesea de-l cercetează, dintr'un sătuleț din vecini. Unul sprijinit de celalalt, se apropie agale de grații, cad în genunchi aci, și plâng, plâng amar, cu ochii pironiți de peatra mută, ce astrucă pe fiul lor. Își spun câteva cuvinte, șterg praful așezat pe peatră, îndreaptă crengile de brad, apoi încep a se ruga, și nu să îndură a părăsi acest loc, unde se cred mai aproape de copilul lor, mai aproape de amintirea lui... Este ore cu puțință, ca lacrimile, cu rugile lor să fie înzădar? Este cu puțință, ca iubirea curată și plină de jertfă, să nu fie atot-puternică? O, nu. Ori cât de pățimaș, oricât de resvrătit să fi fost un suflet ce zace sub pământ, florile ce resar pe mormântul lui privesc cu ochi blânzi în fața noastră. Ele ne vorbesc, nu numai de veșnica odihnă — de minunata odihnă a naturii „nepăsătoare“ — ele ne mai vorbesc de veșnica împăcare, și de viața ce nu poate avea sfârșit.

(Fine.)

Rugăm pe m. on. abonenți ai noștri cari sunt în restanță, să binevoiască a-și achita abonamentele, ca să nu fim siliți a sistă expedarea foi.

Poșta redacției.

Autorilor. Cine dorește să i-se anunțe operele, e rugat să ne trimită cartea, ear nu reclama. Atunci vom face cunoscut publicului apariția și prețul, iar apreițarea, când merită, vom da-o noi.

Economie.

Recolta României.

Ministrul domeniilor a publicat datele statistice asupra recoltei Române în anul curent.

Conform raportului oficial al ministrului român, recolta din anul acesta a Ro-

mâniei e mai slabă, de cât chiar și o recoltă mijlocie, iar față de recoltele din anii precedenți e foarte slabă. În anul trecut a fost în România o recoltă de grâu din cele mai bune, aceasta ar recompensa încătcva agricultorii pentru recoltă slabă din anul acesta, țărani însă cu prilejul răscoalei lor au ars cantități foarte mari de cereale.

Recolta de grâu a României e evaluată anul acesta în total la 14,884.000 hectolitri, față de 40 milioane hectolitri din anul trecut.

În anul 1905 s'au produs în România 36 și jumătate milioane, în anii 1902 și 1903 s'au produs 27 și 26 milioane, iar în anul 1904, care a fost unul din cei răi, 18 milioane hectolitri grâu, anul curent recolta grâului e inferioară chiar și celei din anul 1904.

Recolta cucuruzului (porumbului) e superioară așteptărilor, tabloul statistic al datelor asupra recoltei porumbului nu e încă alcătuit, se constată însă de pe acum, că recolta porumbului nu e cu mult mai inferioară recoltelor din anii precedenți.

Recolta secarei e evaluată la circa 900.000 hectolitri, deci corespunde aproape cifrei mijlocii a recoltei din anii precedenți.

Recolta orzului e de 7 milioane, a ovăsului de 6 și jumătate milioane hectolitri.

Dobrogea figurează separat în raport, din care vedem, că în anul curent s'a produs în Dobrogea 1,850.000 hectolitri orz, 1.300.000 hectolitri ovăs.

Recolta României din anul 1907 e în deobște nefavorabilă, efectul acestei recolte slabe, se vor simți în întreaga viață economică, comercială și financiară a țării.

Recolta Rusiei. După cum scriu foile din Petersburg recolta din anul acesta a Rusiei e inferioară așteptărilor. Recolta adevărată, că e cu circa 10 procente superioară celei din anul trecut, e însă inferioară cifrei mijlocii a recoltelor din ultimii cinci ani. O conferință ținută sub prezidența ministrului de comerț, s'a ocupat cu chestia opreliștei exportului de grâne din porturile Mării-Negre, având însă în vedere, că această dispoziție ar avea de urmărire pierderea debușeelor pe seama exportului de grâne din Rusia, conferința s'a pronunțat împotriva opreliștei.

Tovărășii pentru asigurarea vitelor. În părțile secuești s'au înființat în 15 comune tovarășii pentru asigurarea vitelor. Până acum s'au înscris în aceste tovarășii 700 membrii.

Situația în piața de bani. Situația în piața de bani e încă tot încordată. Banca engleză, care abia săptămâna trecută a urcat etalonul de interese dela cinci la cinci și jumătate, eri la urcat din nou cu jumătate procent la 6 procente. Banca engleză n'a făcut aceasta în urma împrejurării, că discountul privat a fost mai mare, decât cel oficial, ci mai mult ca să și asigureze ștocul de metal împotriva cumpărărilor americane. Criza financiară din America n'a încetat, ci dimpotrivă s'a înăspriț. Aceasta dovedește urcarea etalonului de interese a băncii engleze, mai mult însă împrejurarea, că miliardarii americani Morgan, Rockefeller se par a fi capitulat înaintea prezidentului statelor-unite, Roosevelt. Miliardarii a rugat pe prezidentul Roosevelt, că să convoace congresul legiuitor la o sesiune extraordinară, în care să se pună la ordinea zilei un proiect de lege cu privire la controlul diferitelor trusturi. Miliardarii au dat din partea lor asi-

gurarea, că și dâșii vor fi pentru primirea acestui proiect de lege.

Până la sfârșitul luptei urieșe dintre trusturile americane și prezidentul statelor-unite, piața de bani va fi supusă la grele încercări încă.

Bursa de efecte. Tendința la bursa de efecte a fost liniștită.

Fluctuațiunea cursurilor a fost neînsemnată. La încheierea bursei valorile s'au menținut cursurile. Rentele și valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei a notat:

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac vinde	628.75
„ „ ung.	737.—
„ băncii de escompt	461.—
„ soc. căilor fer. aust. ung.	646.75
Renta ung. de aur 4 proc.	110.30
„ „ coroane 4	92.70
„ austr. de aur 4	114.50
„ „ coroane 4	96.50
Scrisuri fonciare „Albina“	101.—
Napoleond'or (20 franci aur)	19.21
mărci germane, aur	23.55
Galbeni austriaci și ungurești	11.43
Bilete germane 100 mărci	117.50
„ franceze 100 franci	95.27
„ italiene 100 lire	96.20
„ române 100 lei	94.55
Ruble rusești de hârtie	2.54

Prețurile cerealelor. Tendința generală la bursa de cereale e foarte fermă. Prețurile tuturor cerealelor s'au urcat, în deosebi grâul s'a scumpit cu 30 fileri de maja metrică (100 klg). Circulația n'a fost prea animată.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut abia 45.000 măși m. grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 kgr. greutate) s'au plătit 25 cor. 50 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kgr. greutate) 23 cor. 90 fileri de maja metrică (100 kgr.)

În ultimele 24 ore circulația cerealelor în Budapesta a fost următoarea:

	Măși metriche:
	Sosit: Expediat:
Grâu	20321 — —
Secară	5863 — — 348
Orz	7659 — — 3516
Ovăs	1703 — — 3431
Cucuruz	1706 — —
Rapiță	— — — — 498
Făină	989 — — 13314
Tărâțe	654 — — 2066

Tendința generală în târgul pe termen de cereale a fost foarte fermă. Conform buletinelui oficial au notat:

Grâu pro Aprilie 1908: 13.00, 12.93—12.96.

Secară pro Aprilie 1908: 12.00, 11.96—12.00

Ovăs pro Aprilie 1908: 8.60, 8.61—8.60.

Cucuruz pro Mai 1908: 7.31, 7.28—7.80 coroane de 50 kgr.

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 50—54 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 32—36, Senteș — Seghedin 52—54, Zenta 48—50, Titel 46—48 Timișoara —, Becicherecul-Mare 50—52 fileri.

În aceste sume sunt socotite și darea de transport precum și taxa de asigurare.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, m. metr. (100 kgr.)	frum. 25 cor. 50 fil
„ „ „ „ „	mijl. 25 „ —
„ „ „ „ „	slab 23 „ 95 „
Secară, „ „ „ „	dela 22.15 — 22.70
Orz, „ „ „ „	15.60 — 16.—
Cucuruz „ „ „ „	14.45 — 14.60
Ovăs „ „ „ „	16.20 — 16.90
Rapiță „ „ „ „	34.50 — 36.—

II.

Producte.

Prețurile sunt socotite după 100 kilograme în bani gata.

Unsoare de porc, dela	152 cor. — 153 cor.
Slănină . . . . „	126 „ — 128 „
Cartofi . . . . „	3.80 „ — 5.— „

Spirit . . . . dela 59.— cor. — 60.—

III.

Târgul de porci din Kőbánya (Steinbruch)
(Prima calitate ungară.)

Bătrâni	— — — fileri kilogramul.
Tineri	130—132 „ „

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

Tipografia «Pop. Rom.» Budapesta, István-u. 11.

Un român

în etate de 26 ani, care posedă perfect în scris și în vorbit limba română și maghiară, iar limba germană în vorbit, dorește a ocupa în provincie un post

de servitor

de cancelarie sau alt serviciu.

A se adresa la Administrația „Luptei“.

1—3

Aduc la cunoștința onor. public, că mi-am deschis în Lugos

cancelaria advocațională

în casa institutului de credit „Agricola“ (Economia) pe strada Jakabffy Kristóf nr. 1 (pe strada unde se află oficiul poștal).

Cu deosebită stimă:

Dr. Nicolae Ioanovits,

1—10

advocat.

Anunț.

Hotelul așa numit „La Husariu“

din Dobra, cu un etagiu, constătători din 4 odăi și o sală mare în etagiu, și din 5 odăi și local de crîsmă în parter, cu pavilion de vară și ghețari se va da în licitațiune în 10 Noemvrie a. c. Acesta se dă și din mână liberă unui arendator bun. Arânda anuală se pretinde 1500 coroane. — Ofertele să se adreseze „Presidiului Corporațiunii Grănițerești“ din Dobra.

2—5

PRESIDIUL.

